

VIDEREUTVIKLING AV REISELIV SOM FAGLIG SATSINGSOMRÅDE VED UiT

Rapport

fra arbeidsgruppe 31.05.2023

Innhold

1	Bakgrunn	2
1.1	Arbeidsgruppe og referansegruppe.....	2
1.2	Mandat	3
1.3	Arbeidsgruppens arbeidsform.....	4
2	Situasjonsbeskrivelse av fagmiljøet i reiseliv	5
3	Mulige organisasjonsmodeller	10
3.1	Fremtidig faglig profil og programstruktur innen reiseliv.....	10
3.2	Organisatorisk tilknytning	12
4	Positiv utvikling av campus Alta	16
5	Arbeidsgruppens anbefalinger.....	18

1 Bakgrunn

I 2013 fusjonerte Høgskolen i Finnmark (HiF) med Universitetet i Tromsø. Fagområdene ved dagens Institutt for reiseliv og nordlige studier (IRN) var frem til 2013 tilhørende Institutt for økonomi og reiseliv ved HiF. IRN ble opprettet for å videreføre fagmiljøene reiseliv, nordlige studier og medieproduksjon. Fra 2013 til 2018 var IRN først organisert under Finnmarksfakultetet og deretter Fakultet for idrett, reiseliv og sosialfag ved universitetet. I 2018 ble IRN en del av HSL-fakultetet i forbindelse med en større organisasjonsendring ved UiT.

IRN har over tid ikke vært økonomisk bærekraftig. I lys av et akkumulert underskudd, sviktende studentrekruttering, utfordringer knyttet til innføringen av skolepenger, lave publiseringstall, lave resultatinntekter på ekstern finansiering og en bemanning som per i dag ikke kan dekke undervisningsbehovet til de 7 utdanningene ved instituttet, ble det opprettet en arbeidsgruppe som vurderte fremtidsmulighetene for IRN. Denne arbeidsgruppen leverte sin rapport 3.2.23. På bakgrunn av denne rapporten vedtok fakultetsstyret ved HSL-fakultetet 21. 3.2023 å anbefale en avvikling av IRN som organisatorisk enhet. Studietilbudet innen nordlige studier ble vedtatt nedlagt (årstudiet nedlagt av fakultetsstyret og BA-tilbudet av universitetsstyret). Videre ba fakultetsstyret dekanen legge frem forslag til videreføring av reiseliv ved campus Alta som et faglig satsingsområde. Satsingen forutsettes å være innenfor påregnelige økonomiske rammer. Det er gitt to scenarioer, ett med åtte fast vitenskapelig tilsatte og ett med fem fast vitenskapelig tilsatte. For å sikre et best mulig kunnskaps- og beslutningsgrunnlag har dekanen satt ned en egen arbeidsgruppe som har fått i oppdrag å gi innspill til og forslag om hvordan reiseliv kan videreutvikles som faglig satsingsområde.

1.1 Arbeidsgruppe og referansegruppe

Følgende arbeidsgruppe har i oppdrag å utarbeide en rapport som svarer på oppdraget gitt over:

- Arild Røkenes, konstituert instituttleder, IRN
- Hans Kristian Hernes, nestleder, Institutt for samfunnsvitenskap (ISV)
- Egil Rasmussen, ass. instituttleder, Handelshøgskolen
- Carsten Gade Rolland, instituttleder, Idrettshøgskolen
- Sonni Olsen, tidligere dekan ved HSL

- Maria Hafell, studentrepresentant, Campustinget Alta
- Camilla Berntzen, seniorrådgiver (observatør)
- John McNicol, prodekan for utdanning, HSL (leder)

Eksterne referansepersoner

- Katja Pettersen, leder, Visit Alta
- Gunnar Nilssen, seniorrådgiver, NHO Reiseliv
- Bram Bril, Sorrisniva, næringslivsmentor, IRN

1.2 Mandat

- Foreta en enkel kompetansekartlegging av dagens ansatte knyttet til fagområdet reiseliv ved IRN
- Skissere ulike mulige organisatoriske modeller for å videreutvikle reiseliv som et faglig satsingsområde på en bærekraftig måte
- Foreslå aktuell faglig profil for forsknings- og utdanningsaktiviteten forankret i universitetets strategiske prioriteringer slik de fremgår av Eallju-Drivkraft i nord
- Forslagene skal ta utgangspunkt i to ulike scenarier:
  - Det skaffes til veie midler som dekker inn det akkumulerte merforbruket ved IRN
  - Det akkumulerte merforbruket til IRN må fullt ut dekkes inn av den aktiviteten som videreføres fra IRN
- Gjennomføre arbeidet i dialog med aktuelle studenter, ansatte og eksterne aktører gjennom bruk av referansegrupper
- I arbeidet se hen til og kalibrere forslag opp mot den pågåendeprosessen for videreutvikling og fornyelse av studieporteføljen
- I sine forslag ta et særskilt hensyn til en positiv utvikling av campus Alta

1.3 Arbeidsgruppens arbeidsform

Arbeidsgruppen har hatt fire møter, 20. april, 10. mai., 24. mai og 31. mai. Alle møtene har vært gjennomført på Teams.

Gruppen har i arbeidet hatt møter med den oppnevnte eksterne referansegruppen (møtet 10. mai) og studenter og ansatte ved IRN (24. mai). Til disse møtene stilte arbeidsgruppen med på forhånd formulerte spørsmål. Bram Bril har etter invitasjon fra arbeidsgruppen kommet med ytterligere skriftlige innspill (se vedlegg). Med dette som bakgrunn legger arbeidsgruppen frem sin rapport med forslag til videre utvikling av reiselivsmiljøet.

Det har vært krevende diskusjoner, og modellene som foreslås har vært gjenstand for vurderinger, både i lys av de ansattes innspill, de eksterne innspill, studentenes innspill og i lys av nasjonale og lokale strategiske føringer. Det er mange faktorer å ta hensyn til, og arbeidsgruppen håper at forslagene vil kunne gi en plattform for den videre utviklingen av reiselivsmiljøet.

2 Situasjonsbeskrivelse av fagmiljøet i reiseliv

Reiselivsnæringen sysselsetter over 12 000 mennesker i Troms og Finnmark med en samlet verdiskapning på 5,4 mrd. kroner (2018), og er i rask vekst. Som en del av den norske regjeringens strategi for nedbygging av olje- og gassnæringen er det viktig at universitetet setter søkelys på å øke verdiskapningen i nordnorsk reiseliv ved å tilby utdannings- og forskningsprogrammer innen dette feltet.

Disse utdannings- og forskningsprogrammene bør også inkludere perspektiver knyttet til urfolk, bærekraft og samfunnsvitenskap. På disse feltene har reiselivsmiljøet kompetanse som passer godt til universitetets overordnede strategi *Eallju*. Mulighetene for konsolideringen mellom ulike fagmiljøer ved Handelshøgskolen, Idrettshøgskolen og ISV må utnyttes.

Ved campus Alta finnes det allerede en rekke faglige synergier mellom Idrettshøgskolen, IRN og Handelshøgskolen, blant annet gjennom samarbeid i undervisning, forskning og veiledning av stipendiater. Forskningsgruppen Narrating the Postcolonial North: Travel, Writing, Performance (NPN) har lykket med å samarbeide på tvers av enheter, og dette bør støttes og videreutvikles.

Modellen under viser de ulike, eller ganske like, tilbudene som gis innen fag som er relevant for reiselivsnæringen ved Universitetet.

Institutt for reiseliv og nordlige studier	Idrettshøgskolen	Handelshøgskolen	Institutt for samfunnsvitenskap
Årsstudium naturbasert reiseliv og entreprenørskap (nettbasert)	Årsstudium Arctic Nature Guide (Svalbard)	Årsstudium Bedriftsøkonomi (nettbasert Alta)	Metode-emner som er relevante for flere studieprogram
Bachelor Arctic Adventure Tourism	Årsstudium Arktisk Friluftsliv (Alta)	Årsstudium ledelse (nettbasert Alta)	Videreutdanningstilbud: Stedsutvikling i Øst-Finnmark
Master Reiselivsledelse (erfaringsbasert)	Bachelor Arktisk friluftsliv og naturguiding (Alta)	Bachelor økonomi og administrasjon (nettbasert Alta)	Masterstudier innen reiselivsrelaterte tema: Erfaringsbasert MA i org og ledelse i offentlig sektor
Master Tourism Studies (engelsk)	Master i Idrettsvitenskap	Bachelor og master: Ledelse, innovasjon og marked: Erfaringsbasert MA i Strategisk ledelse og økonomi (med ISV)	

Oversikt på overlappende studieprogram ved IRN, Idrettshøgskolen, Handelshøgskolen og ISV.

Forskningsstatus ved reiseliv

En hovedutfordring er at det samlet sett er en lav vitenskapelig produksjon ved IRN (lavest ved fakultetet).

Enhet	Poeng per UFF
Barentsinstituttet	2,65
Institutt for arkeologi, historie, religionsvitenskap og teologi	1,91
Institutt for barnevern og sosialt arbeid	0,37
Institutt for filosofi og førstesemesterstudier	1,68
Institutt for lærerutdanning og pedagogikk	0,41
Institutt for reiseliv og nordlige studier	0,34
Institutt for samfunnsvitenskap	0,63
Institutt for språk og kultur	1,94
Senter for fredsstudier (CPS)	1,02
Senter for kvinne- og kjønnsforskning	1,29
Senter for samiske studier	2,34

Publisering per vitenskapelig ansatte ved HSL-fakultetet 2022

Når det gjelder reiselivsmiljøet spesielt, har det ikke ett felles forskningsfokus, men miljøet har ulike tyngdepunkt. Tre av de ansatte har sin hovedkompetanse innen reiselivsfag hvor de jobber innen naturbasert reiseliv (adventure tourism) med en merkantil tilnærming (markedsføring, bedriftsledelse og arrangementsledelse. Fem ansatte har en tydeligere samfunnsvitenskapelig profil. Én ansatt har en mer merkantil profil innen markedsføring.

Når det gjelder forskningsproduksjon, er det kun tre ansatte som har mer enn 0,5 publiseringspoeng per år. Disse tre tilhører alle det samfunnsvitenskapelig orienterte miljøet. Det er også de samme tre som har bidratt til å bygge opp et godt stipendiatmiljø, og det er de samme tre som har lyktes med å hente de større eksterne midlene.

Det største prosjektet er det nylig avsluttede Intangibilization, Materializations and Mobilities of Kven (IMMKven), et NFR-prosjekt som dreier seg om å undersøke hvordan kvensk/norskfinsk kulturarv kommer til uttrykk i dag. Prosjektet gjennomføres i samarbeid med Vadsø museum-Ruija Kvenmuseum og Nicolaysen Film AS. Ved å analysere hvordan språk, natur og steder brukes i identitetsprosesser innenfor familier, museer og kulturindustri, med utgangspunkt i stedene Nordreisa, Skallelv og Vadsø er forskerne interessert i både globale og lokale aspekter ved bruken og skapningen av kvensk kulturarv. Dette prosjektet

ledes av Trine Kvidal-Røvik som er ansatt ved medieproduksjon ved IRN, men inkluderer også flere ansatte ved reiseliv. Denne type prosjekt, som er et bredere samarbeid internt og med regionale samarbeidspartnere, er et eksempel til etterfølgelse. Koblingen mellom forskning på minoriteters identitet og regional utvikling passer godt med UiTs strategi *Eallju*. Det er derfor naturlig å anbefale at denne faglige profilen videreutvikles i årene framover.

Det er ett større prosjekt til ved reiseliv, Traveling post-corona. I dette prosjektet forskes det på to hovedspørsmål. Er det slik at pandemien har gjort nordmenn mer bevisste på og opptatte av miljømessige konsekvenser av utstrakt feriemobilitet, og vil nasjonale, regionale og lokale reisemål få endret betydning? I tillegg skal prosjektet kartlegge hvordan turist-destinasjoner forholder seg til og ev. iverksetter FNs bærekraftsmål. Dette prosjektet er også strategisk viktig for UiT og for samfunns- og næringsliv.

Forskningsmiljøet innen reiseliv og fagmiljøet rundt stipendiatgruppen har lyktes med å samarbeid på tvers av enheter. Flere stipendiater ved Idrettshøgskolen har innretning på sine ph.d.-prosjekt i felt mellom friluftsliv og naturbasert reiseliv, også knyttet opp mot samiske aspekter. Veileder og/eller biveileder er gjerne fra reiselivsmiljøet, og stipendiatene er knyttet til, og har stort utbytte av forskningsgruppe og ph.d.-nettverk ved IRN. Det er også en stipendiat som jobber på tvers og har veiledning og faglig samarbeid med Idrettshøgskolen og ISV.

Basert på vitenskapelig produksjon og hvem som har ledet eller bidratt i eksternt finansierte forskningsprosjekt som har gitt resultatmidler, så er det tydelig at det er det samfunnsvitenskapelig orienterte miljøet som i fremtiden har best forutsetninger til å lykkes på dette området.

Når det gjelder de ansatte med orientering i retning av det friluftsfaglige og merkantile, vil det være naturlig å satse på interne og regionale midler. Her er det et stort potensial både for mindre, men viktige forskningsprosjekter, og for å hente midler til utvikling av EVU og andre utdanningstilbud. På dette området er det per i dag et pågående samarbeid ved at IRN gir undervisning på arktisk naturguidestudiet på Svalbard. Dette studieprogrammet ble utviklet i samarbeid mellom IRN, Idrettshøgskolen og næringsinteresser i Longyearbyen.

Utdanningene i reiseliv

Reiseliv har følgende studietilbud:

Erfaringsbasert masterprogram

Master i Tourism Studies

Bachelor i Arctic Adventure Tourism (AAT)

Årsstudium i Naturbasert reiseliv og entreprenørskap (nettbasert)

Aktivitetsnivået på utdanningssiden er høyt i forhold til basisbevilgning og antall ansatte. Det er for mange undervisningstimer å fylle med dagens modell i forhold til antall fast ansatte.

Dette har ført til behov for hele fire professor II og høy bruk av innleide undervisningsressurser. Samtidig har studentrekrutteringen og gjennomføringen over tid vært lav.

Reiselivsmiljøet har satset på internasjonale studietilbud (bachelor i Arctic Adventure Tourism (AAT) og Master i Tourism) for å finne et utvidet studentgrunnlag. AAT er en av få internasjonale BA-program i Norge. Dette har ført til meget høye søkertall (over 1000), hovedsakelig fra Asia og Afrika. Det er et stort arbeid å undersøke om de er kvalifisert til opptak, men det er få som faktisk møter opp til studiet i Alta. En positiv side ved engelskspråklige tilbud er at reiseliv har lyktes godt med Erasmus-innveksling, disse har utgjort 15–20 studenter. Men det synes klart at innføringen av skolepenger ved norske universitet vil ramme de internasjonale utdanningene. Et naturlig svar på denne endringen og utfordringene over tid med det internasjonale BA-programmet vil være at norsk bør være undervisningsspråket i studietilbudene. Men samtidig må det legges til rette for å opprettholde og utvikle det gode arbeidet som er gjort for å opprette kontakt med europeiske universiteter og å videreføre suksessen med Erasmus-innveksling. Dette kan løses ved å sikre at det tilbys en engelskspråklig 30-studiepoengspakke for disse studentene.

UiTs gjennomgang av studieporteføljen er opptatt av å konsolidere studieprogram og emner som kan være overlappende. Det kan være gevinster å hente fra en konsolidering av studietilbudene ved Idrettshøgskolen og IRN, f.eks. BA i Arktisk friluftsliv og naturguiding og AAT.

Etter innføring av skolepenger vil det når det gjelder internasjonale studenter utenfor EU/EØS også være konkurranse fra tilsvarende utdanninger i de andre skandinaviske landene.

Arbeidsgruppene mener, uavhengig av hvilket scenario som blir aktuelt, at det ikke nok intern synergi innen reiselivsutdanningene, og det er for lite samarbeid med andre enheter. Et eksempel på samarbeid med andre institutt ved det erfaringsbaserte masterprogrammet. Her har flere av studentene tatt et metodeemne på ISV. De to første årene (2019 og 2020) ble ett emne undervist fra ISV (Rudi Kirkhaug), også Institutt for psykologi har levert undervisning på ett emne (Tove Irene Dahl). Utvikling av nye tilbud må ta hensyn til behovet for økt samarbeid og bruke de erfaringene som er fra tidligere samarbeid.

3 Mulige organisasjonsmodeller

3.1 Fremtidig faglig profil og programstruktur innen reiseliv

Arbeidsgruppen mener, uansett hvilken organisasjonsmodell som velges, at det er tre viktige forutsetninger for reiselivsmiljøet:

- 1) det må samarbeides om å utvikle utdanningstilbud tilpasset fremtidens reiselivsnæring
- 2) det må utvikles et attraktivt EVU-tilbud
- 3) det må sikres gode rammer for utvikling av det eksisterende forskningsmiljøet

Det er to hovedretninger som vurderes som mulig for organiseringen av reiselivssatsingen ved UiT Norges Arktiske universitet:

- 1) å samle reiselivsmiljøet under en eksisterende enhet, altså enten Idrettshøgskolen, Handelshøgskolen eller ISV
- 2) organisere reiselivsfeltet i en matrise, hvor ansatte kan tilhøre forskjellige enheter, men er forpliktet til felles undervisning og forskning.

Et senter for reiseliv på nivå 4, altså organisert ved en av de ovennevnte enhetene, kan realiseres uavhengig om reiselivsmiljøet organiseres som matrise eller om de samles på en enhet.

UiT er for tiden i en prosess hvor hele studieporteføljen skal utvikles. Dette arbeidet er ikke avsluttet, men basert på rapporten som ble tilgjengelig 16. mai, kan arbeidsgruppen foreslå en retning. Det er helt tydelig at studieprogram ved universitetets ulike institutt har utviklet seg i en retning hvor de enkelte institutt tilbyr størstedelen av emnene i sine egne program. Dette betyr at studentene tar alle sine emner innen ett enkelt studieprogram. Utfordringen på institusjonsnivå er at den har ført til et for høyt aktivitetsnivå når det gjelder undervisning og til en betydelig duplisering av emner. I årene som kommer kan ikke dette opprettholdes. En sannsynlig modell er at studieprogrammene må tilby «majors» og «minors». Altså fordypningspakker og støttegrupper, disse vil typisk være på mellom 80 og 90 studiepoeng for fordypningsgrupper og mellom 30 og 40 studiepoeng for støttegrupper. Dette blir forbindelse med UiTs pågående gjennomgang av studieporteføljen omtalt som «Byggeklossmodellen».

Dette er en modell som bør være løsningen fremover, og det er en modell som vil passe godt for campus Alta og en reiselivssatsing der. Driften av reiselivsutdanningene vil – om det legges til grunn fem eller åtte stillinger – ha mindre ressurser enn tidligere.

Reiselivsutdanning framover må derfor basere seg tydeligere på en “byggeklossmodell” hvor studentene tar emner fra andre fag som en del av sitt studieprogram. Et forslag til modell kan derfor være at reiselivsmiljøet utvikler en faglig kjerne (major) i et bachelor-program, og at det inngås samarbeid med andre enheter om å levere valgmoduler (minor) som studentene kan velge som fordypning. Slike valgmoduler – og moduler i reiseliv – er også naturlig å tenke som moduler i andre studieprogrammer for å sikre et tilstrekkelig antall studenter og for å utnytte spesifikk fagkompetanse. Med utgangspunkt i slik tenking er det mulig å vurdere studieopplegg som gjør at studenter med en bachelor i reiseliv, kan velge mastergradsstudier på andre fagområder enn reiseliv, dvs. at bachelorutdanningen åpner for flere utdanningsvalg på masternivå. Motsatt er det mulig å forberede for at studenter på andre studieprogram tar master innen reiseliv.

Reiselivsutdanningen i Alta har hatt tett kontakt med og vært viktig for reiselivsnæringen i regionen. Basert på møtene med næringsrepresentanter har utvalget fått et klart inntrykk av at slik utdanning vil være viktig for den videre reiselivssatsingen i nord. En måte å fremme samarbeid på er ved å ha obligatoriske praksisordninger i bedrift, eller at studenter involveres i praksis-relaterte prosjekter (eksempelvis bachelor-oppgaver). Som en del av samarbeidet er det naturlig å vurdere hvordan ordinære emner – gjennom samlinger og digitale plattformer – kan omfatte både ordinære studenter og tilsatte i reiselivsnæringa, og på den måten være faglige møtesteder. Forsøk med slike emner/emnefordypninger kan være særlig egnet for reiseliv, og fungere som et prøveprosjekt ved UiT.

Potensiale for etter- og videreutdanninger – reiseliv

Gjennom flere år har kompetanseutvikling/påfyll for planleggere, drivere og utviklere innenfor fagfeltet reiseliv vært uttalt. Parallelt er søkertallene til UiT sine tilbud på feltet fallende, og i dag er rekrutteringen på flere av utdanningene nede på et kritisk nivå.

I UiTs studieporteføljesak løftes EVU og kortere utdanninger som viktige satsninger i tiden fremover. Når det gjelder korte EVU-kurs, men også i ordinære studieprogram, foreslås en modell med mikro-kurs. Det er slik at etterutdanning (emner som ikke gir studiepoeng) gis som kurs. Målgruppa er ansatte innenfor flere felt i reiselivsnæringen. Her vil universitetet

kunne ta betalt. Videreutdanninger med studiepoeng kan gis som korte mikrokurs (f.eks. 4 moduler = 10 stp). Tilbudene bør være fleksible og kan være en miks av digitale og fysiske forelesninger i kombinasjon av nettstøtte. Målgruppa er den samme som for etterutdanning, men i tillegg også være rekruttering til videre studier.

Kortere etterutdanningskurs og fleksible mikrokurs med studiepoeng kan være et svar på manglende søkere til heltidsstudiene innen reiseliv. Fleksible tilbud kan både være rene etterutdanninger/kompetansepåfyll uten studiepoeng eller korte videreutdanninger med mulighet for innpassing i årsstudium/BA. Etterutdanningene bør finansieres gjennom eksterne midler, f.eks. kursavgift eller tilskudd fra HK-dir., Innovasjon Norge eller lignende. Videreutdanninger med studiepoeng kan inngå i basis- og studiepoengfinansiering. Det er arbeidsgruppens oppfatning at reiselivsmiljøet bør satse på EVU-tilbud i tiden som kommer. Men det er da nødvendig å nedskalere andre undervisningsoppgaver, eller hente ut synergier i samarbeid med andre enheter slik at det frigjøres ressurser til å utvikle gode EVU-tilbud.

3.2 Organisatorisk tilknytning

Arbeidsgruppen ser fire mulige tilknytninger for reiselivsmiljøet ved UiT.

A) Handelshøgskolen (HH):

En av ulempene med denne løsningen er at det for tiden er bare én ansatt ved reiseliv som har en direkte tilknytning til utdanningene ved Handelshøgskolen. HH har mange studieprogram, men for campus Alta er det særlig de to nettbaserte årstudiene (bedriftsøkonomi og ledelse) og ett BA-program (Økonomi og administrasjon) som er mest aktuelle. Det er ikke forskningssamarbeid med fagmiljøet ved HH, og det er per nå ikke undervisningssamarbeid. En av de ansatte innen reiseliv skal utvikle et 10-studiepoengsemne som kan tas som valgfag ved HH. Denne type utdanningssamarbeid kan og bør gjøres selv om ikke de ansatte ved reiseliv fusjonerer med HH. På bakgrunn av kompetansen til flere ansatte ved IRN kan samarbeidet potensielt utvides. Det vil være naturlig for å møte behov som er i reiselivsnæringa for kompetanse i økonomi, ledelse og administrasjon. Fire ansatte har kompetanse og erfaring som er relevant for samarbeid med Handelshøgskolen.

B) Idrettshøgskolen (IH):

Det er flere fordeler ved en sammenslåing med Idrettshøgskolen. For eksempel er det muligheter for videre utvikling av faglig samarbeid på bachelor-, master- og doktorgradsnivå. Dette kan gi et mer diversifisert utdanningstilbud og mer tverrfaglig forskning, noe som kan være attraktivt for studenter og forskere. Masteren i idrettsvitenskap er opprinnelig utviklet med utgangspunkt i samfunnsvitenskapelig idrettsfag, men er videreutviklet til i dag å være en bredere flervitenskapelig master. Likevel har programmet en klar samfunnsvitenskapelig innretning, både innen metode, vitenskapsteori og fordypningsemner. Et utvidet faglig samarbeid innen metode, vitenskapsteori og samtidig for eksempel å supplere med flere valgmuligheter for fordypningsemner på tvers av programmene, anbefales uavhengig av organisasjonsmodell.

Ved en sammenslåing med Idrettshøgskolen vil de ansatte også ha en stedlig ledelse i Alta, noe som ikke må undervurderes. Det er en utfordring for campus Alta at det kan bli kun to institutt (Institutt for barnevern og sosialt arbeid og Idrettshøgskolen) med stedlig ledelse i Alta. En konsolidering av utdanningene ved IRN og Idrettshøgskolen vil være i tråd med universitetets utvikling av studieporteføljen og hensynet til en positiv utvikling av campus Alta.

Det er også potensial for flere fremtidsrettede synergier mellom fagmiljøene innen reiseliv og folkehelse. Dette gjelder samspillet mellom folkehelse, utbygging av infrastruktur for fritidsaktiviteter og næringsvirksomhet, både med hensyn sambruk, innholdsdefinisjon og investeringer/finansiering. Samtidig har det også blitt uttrykt klare motforestillinger fra den samfunnsvitenskapelig orienterte delen av fagmiljøet ved reiseliv mot å fusjonere med Idrettshøgskolen. Dette tyder på at det kan være betydelig motstand mot en slik organisasjonsendring, noe som kan skape konflikter og redusere effektiviteten i arbeidsmiljøet. Et argument for at også forskerne innen det samfunnsvitenskapelige miljøet kan være tjent med en samorganisering, er at Idrettshøgskolen også har relativt god forskningsproduksjon med et gjennomsnitt mellom 1,1 og 1,2 publiseringspoeng per UFF årlig i perioden 2018–2022.

C) Institutt for samfunnsvitenskap (ISV):

Deler av fagmiljøet ved ISV har vært involvert i utviklingen av reiselivsrelatert forskning ved UiT. Det gjelder bl.a. ved etablering av doktorgradstilbudet i reiseliv, og tilsatte ved IRN har

hatt arbeidssted knyttet til ISV ved campus i Tromsø. Ved ISV er det også emner som kan være relevante ved en reetablering av reiselivsprogrammer i Alta. Det gjelder i samfunnsvitenskapelig metode, men også offentlig forvaltning, samfunnsplanlegging og kommunal organisering, energi og miljø etc. En av ulempene med å knytte reiselivsmiljøet til ISV er at instituttet ikke har noen tilstedeværelse i Alta. Dette kan medføre at reiselivsmiljøet blir en liten avdeling av et større institutt, uten lokal faglig ledelse, noe som på sikt kan føre til en reduksjon av reiselivssatsingen ved campus Alta. De ansatte som er orientert mot friluftsutdanning og forskning vil da ikke få realisert de fordelene en organisering sammen med Idrettshøgskolen vil kunne gi. På den annen side vil synergiene av utvidet forskningssamarbeid kunne være gode, og også danne grunnlag for et bredere undervisningssamarbeid.

D) Matriseorganisering

En fjerde modell er å organisere reiselivsmiljøet i en matrise. Matriseorganiseringen innebærer at ansatte plasseres i enheter hvor de har sterk faglig tilhørighet, men samtidig utnytter kompetanse på tvers, primært innen utdanning, men også for å sikre forskningssamarbeid på tvers av fagmiljøer.

Matriseorganiseringen kan bruke universitetets Center for Avalanche Research and Education (CARE) som modell. Der er instituttlederne fra de involverte enhetene med i en styringsgruppe for senteret som er organisert på nivå 4. For å være medlem i forskningsgruppa/senteret må minst 50 % av arbeidstiden være på CARE. Prinsippet for økonomien er at ressurser som de ulike enhetene stiller til disposisjon for arbeid i regi av CARE skal følge enhetenes ansatte og budsjett. CARE bruker senterbegrepet for å kommunisere et tett tverrfaglig samarbeid og betegner seg som en samling av kompetanse (se vedlegg).

Styrker ved en slik organisering er at de vitenskapelig ansatte kan få mulighet til sterkere faglige koblinger mot sine interessefelt, spesielt innen forskning, men også utdanning. En opplever i dag at grenser mellom enhetene er barrierer for å samarbeide på tvers. Kanskje kan det å være organisatorisk tilknyttet ulike enheter, men ha felles eierskap og forpliktelser til å drive utdanninger, bidra til bedre forutsetninger. Ved å plassere de ansatte på ulike enheter, men med en forpliktelse til å drive utdanningene i fellesskap, kan man skape et spennende utgangspunkt for nettopp å kunne utvikle de mulighetene for samarbeid som er identifisert.

Matriseorganisering kan være en god løsning for å håndtere utfordringene UiT har med reiselivsfagmiljøene. Men det er også ulemper med en slik organisering. For eksempel kan det bli uklart hvem som har organisatorisk eierskap til studieprogrammene, noe som kan skape utfordringer for ressursforvaltning og styring av undervisning på sikt.

Et eventuelt senter på nivå 4 kan motvirke ulempene ved en matriseorganisering. Et slikt senter må ha et synlig og sterkt navn, primært rettet mot å løse utdanningsutfordringene (inkl. rekruttering). Forskningen kan forbli forankret i de respektive fagmiljøene og forskergruppene. Et av de ansattes forslag til navn for en ev. ny enhet er *"Senter for bærekraftig utvikling av reiseliv, friluftsliv og lokalsamfunn i Arktis"*. Arbeidsgruppen synes forslaget er godt.

Stipendiatmiljøet ved IRN

Instituttet har miljøer som forsker og publiserer godt, med god kontinuitet over tid. Forskningsgruppen NPN har vært særlig viktig, og inkluderer også deltakere fra andre institutt. Alle stipendiatene og den ene postdoktoren forsker innen reiselivsrelaterte tema. Fagmiljøet har klart å dyrke frem gode talenter, og har mange stipendiater til tross for at instituttet er lite. Hvis IRN vedtas oppløst av universitetsstyret er det avgjørende at stipendiatenes miljø ivaretas. Det naturlige vil være at de følger veileder, og at forskningsgruppen vil være ansvarlige for oppfølging.

Administrasjonen ved IRN

Administrasjon inngår i HSL-fakultetets omstilling av administrasjon og aktuelle klyngesamarbeid som også favner satsning ved campus Alta.

4 Positiv utvikling av campus Alta

Arbeidsgruppen har i sine anbefalinger lagt spesiell vekt på å fremme positiv utvikling av campus Alta. Dette forutsetter at reiselivssatsingen fortsetter på campus, og at det tilbys forskningsbasert utdanning av høy kvalitet sammen med et sterkt forskningsmiljø. Ett av hovedmålene med den nye organiseringen er å sikre nødvendige ressurser for utvikling av attraktive EVU-tilbud.

Med utgangspunkt i de to foreslåtte scenariene i mandatet, er det utfordrende å betrakte scenarioet med 5 vitenskapelig ansatte som en 'satsing', gitt forventningene om høykvalitets, forskningsbaserte utdanninger og et sterkt forskningsmiljø.

Et viktig aspekt er å sikre lokal ledelse for reiselivssatsingen på campus, med ansatte som også bor i Alta. Når IRN avvikles, vil det kun være to institutter med instituttledere ved campus Alta. Det er tydelig fordelaktig for campus Alta at nærmeste leder er fysisk til stede. Det må også forutsettes at de ansatte innfrir universitetets tilstedeværelsesplikt. Utvalget kan vanskelig se for seg at fagmiljøet kan ivareta sine oppgaver og utvikles uten en tydelig plikt om tilstedeværelse. Tilstedeværelse bør være en betingelse.

Hvis reiselivsmiljøet plasseres ved HH eller ISV, må ledelselementet diskuteres nøye. Muligheter inkluderer en assisterende instituttleder (som HH allerede har i Alta), eller en ledelsesfunksjon på nivå fire, dersom et senter blir etablert. Uten disse forutsetningene, vil det bli utfordrende å gjennomføre en satsing. Campus Alta bør være et attraktivt, inkluderende arbeids- og studiested. Det er viktig å skape muligheter for tverrfaglig samarbeid og dra nytte av digitale transformasjoner. Hvis reiseliv fusjoneres med Idrettshøgskolen, vil de ansatte ha en nærmeste leder ved campus Alta, dette er en fordel. Reiselivsmiljøet vil kunne utgjøre en stolpe/avdeling ved Idrettshøgskolen og kunne sikre seg en synlighet utad selv om de ikke er ved IRN.

Campus Alta bør også ta en tydeligere rolle innen forskning og utdanning rettet mot samiske og kvenske lokalsamfunn og næringsdrift, både som oppfølging av Sannhets og forsoningskommisjonens rapport, og for å utnytte kompetansen som finnes ved campus Alta. En matriseorganisert satsing innen reiseliv kan bidra ytterligere til dette. Arbeidsgruppen mener at mulighetsrommet for å lykkes med dette er til stede med de foreslåtte

omorganiseringene av IRN. Samtidig vil også fagmiljøet innen medieproduksjons i Alta sitt bidrag til forskning og utdanning innen det samiske og kvenske feltet kunne styrkes gjennom en fusjon med fagmiljøet innen medie- og dokumentasjonsvitenskap ved ISK, og et robust reiselivsmiljø kan bidra godt til dette.

Å skape en vellykket ramme for campus Alta innebærer også å innføre fleksible og praktiske løsninger som gjør det enklere å være en del av et flercampus-universitet og delta i aktiviteter på andre campus. Dette inkluderer gode løsninger for digitalisering, reisestøtte, gjestekontor og overnatting som gjør det mulig for ansatte ved campus Alta å opprettholde god kontakt med fagmiljøene på andre campus.

5 Arbeidsgruppens anbefalinger

Arbeidsgruppens vurderinger

Arbeidsgruppen mener at det er nødvendig å tenke nytt om organiseringen av fagmiljøet innen reiseliv på tvers av enheter. Det må være et mål å konsolidere emner og program, øke ressursutnyttelsen og sikre høy kvalitet i utdanningene og forskningen. Reiselivsmiljøet ved IRN har gitt innspill om hvordan nye studieprogram kan se ut, og forslagene tar hensyn til kunnskapsbehovene i reiselivsnæringen. Arbeidsgruppen foreslår samarbeid mellom de ulike fagmiljøene, inkludert Idrettshøgskolen, Handelshøgskolen og ISV for å tilby studentene større fleksibilitet. Forslagene tar hensyn til den pågående studieporteføljegjennomgangen ved universitetet og studietilbudet bør settes sammen etter en modell med fordypningspakker og støttepakker (Major-minor modellen) (se vedlegg).

Arbeidsgruppen har kommet frem til at det er flere mulige organisatoriske modeller, men at det må forutsettes et sett med premisser for at de skal bidra til en satsning på reiseliv slik mandatet legger opp til. Følgende premisser forutsettes:

1. Uavhengig av hvilken organisatorisk modell som velges, må minimum Idrettshøgskolen, Handelshøgskolen og ISV samarbeide om fremtidige studietilbud
2. For å sikre synlighet og fokus på reiselivsutdanning og forskning må det opprettes et senter på nivå 4
3. De ansatte ved reiseliv må innfri universitetets tilstedeværelsesplikt
4. Det må sikres stedlig ledelse for de ansatte i reiselivsmiljøet

Arbeidsgruppen har følgende forslag for videreutvikling av reiselivsutdanningene og forskning på reiseliv innenfor rammebetingelser med 8 fast ansatte:

Med 8 fast vitenskapelig ansatte er det to modeller som arbeidsgruppen ser på som mulige.

1. Linjeorganisering ved å opprette et senter på nivå 4 for reiseliv under ISV. Utdanningstilbudene kan organiseres under et slikt senter, men det er ikke en forutsetning. Det er en forutsetning av utdanningstilbudet bygges opp i samarbeid med Idrettshøgskolen,

ISV og Handelshøgskolen. Utfordringen knyttet til stedlig ledelse må også løses.

2. Matriseorganisering av reiselivsutdanningene ved at fagpersonene fordeles på ISV, Idrettshøgskolen og Handelshøgskolen, og enhetene gir undervisningsressurser til studieprogrammene som driftes i felleskap. Reiseliv er et tverrfaglig felt, som kan styrke argumentene for en matriseorganisering. En ev. matrisemodell forutsetter også at det opprettes et senter på nivå 4.

Uavhengig av organisasjonsmodellen skal miljøet tilby utdanning. Utviklingen av de nye studietilbudene må gjøres av fagmiljøet i samarbeid med de øvrige aktuelle enhetene. Med 8 tilsatte i optimalisert samarbeid med tilgrensende institutt kan reiseliv satse både på forskning og utdanning på alle nivå inklusiv ph.d. Arbeidsgruppen vil løfte frem at det bør organiseres slik at det er rom for en utvidet satsning også på EVU-feltet. Arbeidsgruppen mener det vil være rom for en solid satsning på reiselivsfeltet med 8 ansatte.

Arbeidsgruppen har følgende forslag for videreutvikling av reiselivsutdanningene og forskning på reiseliv innenfor rammebetingelser med 5 fast ansatte:

I en organisasjonsmodell med 5 fast vitenskapelig ansatte foreslår arbeidsgruppen at alle må tilknyttes samme enhet. Risikoen for fragmentering blir for stor i en matriseorganisering når antallet vitenskapelig ansatte settes til kun 5. Enheten må da være enten ISV eller IH.

I dette scenarioet vil undervisningstilbudet måtte reduseres. Det vil være noe effekt av konsolidering, men konsolidering innebærer også at de ansatte må bidra inn i eksisterende utdanninger ved enheten eller enhetene utdanningstilbudene blir konsolidert med. Allikevel vil en stab på 5 kunne ha ansvar for en BA og en MA, men det anbefales at fagmiljøet fremdeles sikrer rom for EVU-feltet, og at emner og program utvikles som fordypnings- og støttepakker (major-minor) i tett samarbeid med de aktuelle samarbeidsinstituttene.

En vitenskapelig stab på 5 ansatte vil føre til en betydelig reduksjon i forskningen og utdanningen innen reiseliv. Dette scenarioet er slik arbeidsgruppen vurderer det, ikke forenelig med mandatets punkt om en positiv utvikling av campus Alta.

Vedlegg:

1. Notat om den økonomiske situasjonen
2. Organisering av Center for avalanche research and education (CARE)
3. Utdrag fra Studieporteføljedokumentet 16.5.23
4. Oppsummering fra møtet med representantene fra næringslivet
5. Oversikt over ansatte i faglige stillinger ved IRN

NOTAT – ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER FOR IRN – TO SCENARIER

Innledning

Fakultetsstyret vedtok 21. mars 2023 å anbefale å avvikle Institutt for reiseliv og nordlige studier (IRN) som organisatorisk enhet. Videre ba fakultetsstyret dekanen legge frem forslag til videreføring av reiseliv ved campus Alta som et faglig satsingsområde, samt forslag til eventuell sammenstilling av fagområdene medieproduksjon og medie- og dokumentasjonsvitenskap. Aktiviteten knyttet til nordlige studier ble i samme sak vedtatt faset ut, og studieprogrammene Northern Studies (årsstudium og BA) anbefalt lagt ned. Dekanen legger opp til å fremme en samlet sak for fakultetsstyret i juni med forslag som omhandler videreføring og utfasing av aktivitet som følge av avvikling av IRN som organisatorisk enhet. Den samlede dimensjoneringen av forslagene forutsettes å være innenfor påregnelige økonomiske rammer.

For å sikre et best mulig kunnskaps- og beslutningsgrunnlag har dekanen besluttet å sette ned to arbeidsgrupper som har oppdrag å gi innspill til og forslag om videreutvikling av reiseliv og sammenstilling av fagområdene medieproduksjon og medie- og dokumentasjonsvitenskap. Begge gruppene er bedt om å fremme forslag med utgangspunkt i to ulike scenarier:

- Det skaffes til veie midler som dekker inn det akkumulerte merforbruket ved IRN
- Det akkumulerte merforbruket til IRN må fullt ut dekkes inn av det som videreføres fra IRN

Dette notatet er ment som grunnlag for de to scenariene for begge gruppene.

Økonomisk status

Ved inngangen til 2023 hadde IRN et akkumulert merforbruk på ordinær drift på 22,4 mill kroner. Tildelt budsjetttramme for 2023 er 13,9 mill kroner. Denne tildelingen består av en basisdel på 9,3 mill, og en resultatbasert del på 4,6 mill (4,3 mill åpen ramme og 0,2 mill lukket ramme). Administrasjonen direkte tilknyttet instituttet dekkes (som for øvrige enheter på nivå 3) på fakultetsnivået, og utgjør om lag 1,5 mill.

Fakultetet anser det som overveiende sannsynlig at instituttet også inneværende år vil gå med et merforbruk. Det er derfor lagt til grunn et anslag om et samlet merforbruk på 25 mill kroner, som fullt ut skal dekkes inn i perioden 2024–2028.

I saken som legges frem for fakultetsstyret i juni vil det legges til grunn en uavkortet videreføring av basisdelen av budsjettrammen, samt en samlet resultatdel som hensyntar de forslag som fremmes. Vurderingene knyttet til resultatdelen vil inkludere en utfasing av tilbud knyttet til nordlige studier (effekt mellom 0,5 og 1,0 mill), samt en beregning av resultatmidler knyttet til forventede ferdigstilte doktorgrader. Nytt forslag til organisatorisk fordeling av midlene vil være avhengig av hvilke forslag som fremmes. Dersom det ønskes nærmere beregninger og fordelinger knyttet til resultatmidlene kan fakultetet kontaktes.

De økonomiske rammene nevnt over er dagens interne tildeling. Notatet går ikke nærmere inn på (potensielle for) ekstern finansiering, eller økte resultatinntekter. Muligheten for slike inntekter vil kunne bidra til den ordinære driften, og også kunne bidra til å dekke inn deler av det akkumulerte merforbruket. Arbeidsgruppene står selvsagt fritt til å inkludere ulike potensielle inntektskilder-/forslag i begge scenariene, og fakultetet kan bistå med beregninger om det er ønskelig. Det bes imidlertid om at denne typen forslag inkluderer vurderinger knyttet til sannsynlighet og varighet.

Fakultetet tok opp utfordringene med den økonomiske situasjonen ved IRN i dialogmøtet med universitetsledelsen høsten 2020. Fra fakultetets side har bidrag fra universitetsfelleskapet vært ansett som nødvendig både for å dekke opp tidligere års merforbruk og for å unngå en betydelig reduksjon av det tilbudet som kan gis. Våren 2022 kom det en avklaring på at det ikke ville bli lagt opp til en omfordeling internt på UiT, og at det ikke ble sett på som et alternativ fra universitetet sentralt å øke rammene

ytterligere. Også fakultetsstyret har vært tydelig på at en ikke ser rom ytterligere omfordelinger fra andre enheter ved fakultetet.

Scenariene

Begge scenariene har som utgangspunkt at det ikke er *egen* ledelse og administrasjon stilt til rådighet til fagområdene. Videre er det tatt som utgangspunkt at studiepoengproduksjonen for de ulike fagområdene holdes på om lag samme nivå som i 2021/2022. Dersom det fremmes forslag som ikke er i tråd med disse forutsetningene, må det omtales nærmere. Det er for øvrig tatt utgangspunkt i et snitt for total kostnad knyttet til et faglig årsverk på 1,0 mill og at det er en 90/10-fordeling mellom lønn og drift.

Scenarie 1: Det skaffes til veie midler som dekker inn det akkumulerte merforbruket ved IRN

Det er - til tross for de tydelige signalene om egen dekning av merforbruk - et ønske om at arbeidsgruppene i sine anbefalinger også tar hensyn til et scenarie der det skaffes til veie midler som dekker det akkumulerte merforbruket ved IRN. Bakgrunnen for dette er at det i forbindelse med arbeidet med videreutvikling og fornyelse av studieporteføljen, og arbeidet med ny budsjettfordelingsmodell er lansert ideer om "omstillingsmidler" der tanken er at også tilbud/områder som fases ut har behov for midler for en periode for å kunne gjennomføre en slik utfasing. Dersom en fikk tilgang på denne typen omstillingsmidler (eller andre midler) av et visst omfang, vil det kunne lette reskaleringen betydelig.

Utgangspunktet for dette scenariet er at den interne rammen dekker 8 årsverk knyttet til reiseliv og 4 årsverk knyttet til medieproduksjon.

Scenarie 2: Det akkumulerte merforbruket til IRN må fullt ut dekkes inn av det som videreføres fra IRN

I tråd med eksisterende styringssignaler, budsjetttrammer og vedtak i fakultetsstyret vil inndekningen av det akkumulerte merforbruket til IRN dekkes av samme enhet, eller tas høyde for i forbindelse med videreføring av fagområder tilknyttet instituttet. Dagens økonomiske situasjon med pressede rammer og lite institusjonelt handlingsrom knyttet til avsetninger, sammen med de signaler som gis om økonomien fremover i sektoren, tilsier også at en bør bruke kortest mulig tid på nedbyggingen. Per i dag opplever vi at det er innenfor fakultetets handlingsrom å "tillate" en viss periode for å kunne bygge ned merforbruket. Dette er imidlertid et handlingsrom som er under sterkt press for tiden, og som kan endres basert på forhold som ligger utenfor fakultetets kontroll. Fakultetsstyret har derfor lagt til grunn en full nedbygging i løpet av fem år fra og med 2024.

Utgangspunktet for dette scenariet er at den interne rammen dekker 5 årsverk knyttet til reiseliv og 2 årsverk knyttet til medieproduksjon.

31. mars 2023

Anne Britt Flemmen
dekan

Frode G. Larsen
fakultetsdirektør

Organisering CARE fom 01.01.2017

Prosjekt og senter

Til grunn for satsingen ligger en plan med en prosjektfase over tre år, 2015-2017. Å bruke begrepet senter i utadrettet kommunikasjon anses som en fordel, derfor har senterbegrepet blitt brukt som en betegnelse på dette prosjektet fra starten av. Med dette foreslås å framskynde overgangen til en permanent satsing ved å endre betegnelse/status for CARE fra prosjekt til senter fra 01.01.2017.

Ved UiT finnes ulike kategorier sentre; 1) forskningsrådets SFI, SFU og SFF, 2) formaliserte sentre som Kvinnforsk og 3) mindre institusjonalisert samling av kompetanse under senterbegrepet.

Når en fra 01.01.2017 etablerer en forskningsgruppe med utgangspunkt i prosjektet, får vi en formell plass i organisasjonen, riktignok på det såkalte uformelle 4. nivå. Men forskningsgrupper har en tydelig plass i organisasjonen, ofte delegert budsjettmyndighet og noen ganger delegert personalmyndighet. At aktiviteten nå styrkes og formaliseres ved etablering av en forskningsgruppe er hovedargumentet for å foreslå å endre organiseringen fra prosjektorganisering til etablering av CARE som et senter betegnet som en samling av kompetanse, alternativ 3 innledningsvis.

En forskningsgruppe med institutt fra forskjellige fakulteter som likeverdige eiere, er en ny måte å tenke struktur og organisering på. Å etablere en slik gruppe er et viktig ledd i å rigge en struktur som støtter opp om tverrfaglig og interfakultær aktivitet slik CARE skal være. IH og IPS har en felles forståelse om å etablere en slik gruppe. Dette vil være nytenkning i forhold til «siloorganiseringen» som i dag karakteriserer mye av aktiviteten ved universitetene.

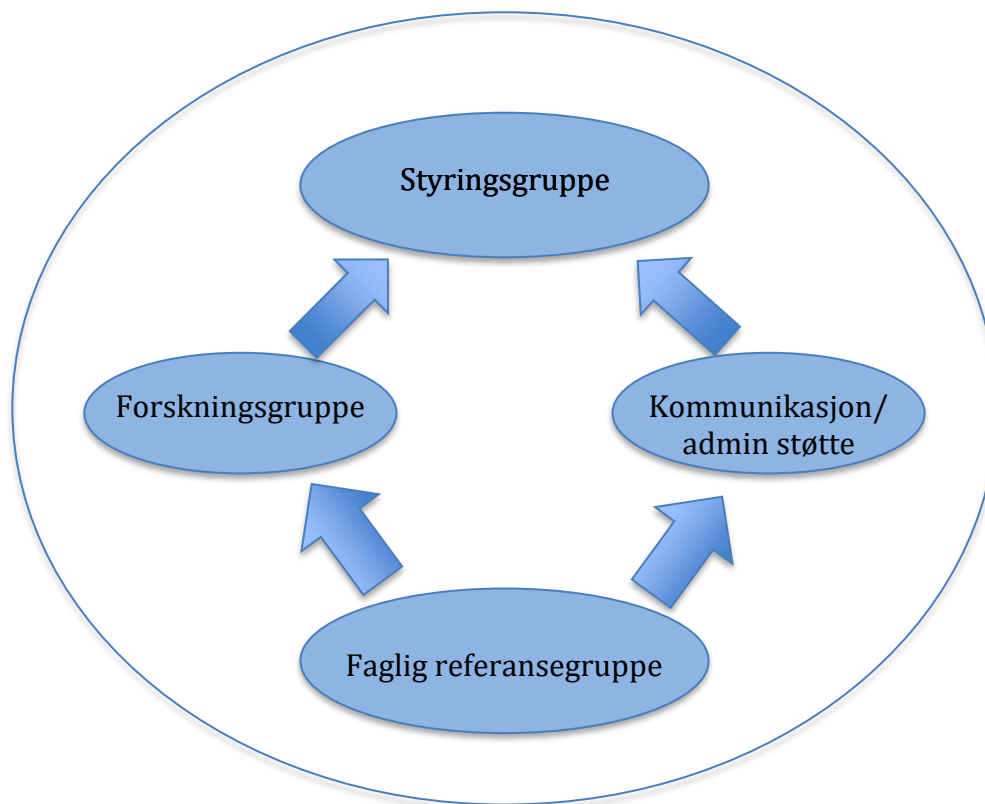
Forutsetninger for etablering av en slik forskningsgruppe:

- Minimum to institutt; IPS og IH som likeverdige eiere av forskningsgruppe.
- Avtaler mellom eierne som regulerer forpliktelser og rettigheter for deltakerne i gruppa og for involverte enheter.

Dette siste punktet søkes å avklare på laveste nivå, dvs mellom de involverte institutter med forankring i fakultetsledelse. Det er også ønskelig at forskere som har innretning og interesse mot forskning på skred, men som tilhører andre enheter og institusjoner skal være medlemmer gruppa. For å være medlem i forskningsgruppa, er det hensiktsmessig at instituttet har PhD eller en fast ansatt som bruker minst 50 % av sin arbeidstid på senteret. Forholdet mellom «eierinstituttene» og medlemsinstituttene som forskere kommer fra, bør også reguleres gjennom egne avtaler eller overenskomster.

For å best mulig kunne ivareta tverrfagligheten i organisering og aktivitet, vurderes det som hensiktsmessig å inkludere ledere på de involverte enheter (institutt) og eksterne

samarbeidspartnere som "eier" CARE i en styringsgruppe. En mulig organisering er vist i figuren under:

Styringsgruppa utgjøres av instituttlederne for IPS og IH. Disse har budsjettmyndighet og personalansvar for alle ansatte i CARE. Forskningsgruppeleder(e) og leder av kommunikasjonsenhet rapporterer til og møter i styringsmøter. På bakgrunn av dagens aktivitet og samarbeid er det naturlig og ønskelig at NVE er en partner i CARE. I tillegg er det ønskelig at Handelshøgskolen inviteres inn som partner på bakgrunn av deres engasjement i forskningsgruppa. Det arbeides med å få dette på plass.

Faglig referansegruppe vil være arenaen for å forankre aktiviteten utover enhetene som har eierskap til CARE. Referansegruppa kan være dynamisk og vil være nyttig for lederne av forskningsgruppa og kommunikasjonsgruppa. Til diskusjon:

- Hvem ønsker vi på sikt å ha med i en faglig referansegruppe (utenlandske forskere, Vegdirektoratet, Norut..)?
- Bør vi inkludere brukerne mer i referansegruppen? Fylkesmannens beredskapsutvalg, NHO reiseliv, etc?

Tidsperspektivet for prosjektlederstillingen er også tre år, fra 01.08. 2015 til 31.07. 2018. I foreslåtte organisering foreslås at prosjektleder leder kommunikasjonsgruppa. Denne funksjonen vil videreføre en del av ansvarsoppgavene i funksjonen som prosjektleder, men vil kunne spisse og styrke kommunikasjonsdimensjonen i arbeidet. Det forutsettes nær samhandling mellom forskningsgruppa og kommunikasjonsgruppa.

Status

CARE har fokusert på å kartlegge å opprette samarbeid med de relevante miljøene ved UiT (se vedlagt forskningsplan), få på plass infrastruktur samt knytte til seg kompetanse både internt og eksternt. Dette er beskrevet tabellen nedenfor.

CARE er nå i gang med forskning, jobber med planer for kurs, driver veiledning av studenter (BA, MA, PhD) samt driver aktiv formidling. Søknader: Andrea Mannberg fikk FRIPRO midler i 2016. CARE fikk svært god evaluering på søknaden til SAMRISK II programmet (NFR), men dessverre ikke midler. CARE jobber nå med forberedelse til søknad om tematisk satsing i 2018.

Kommunikasjon

CARE har behov for å fremstå samlet både eksternt og internt. For å kommunisere dette bruker vi både navnet ”senter”, samt vil bruke mer resurser på å forbedre nettside. I UiT systemet blir ”senter” brukt på to forskjellige vis, enten som en benevnelse på en egen økonomisk enhet med egen administrasjon og ofte eget studieprogram – som senter for fredsstudie. Det andre senter begrepet knytter seg til NFRs merkelapper for ekselence, som senter for fremragende forskning, utdanning og innovasjon. CARE er i dag ingen av disse, men bruker likevel senterbegrepet for å kunne kommunisere et tett tverrfaglig samarbeid. CARE har i dag en nettside under utvikling. Espen Nordahl som ble ansatt som prosjektleder for CARE har lang erfaring med kommunikasjon ved KSA, samt et stort nettverk i miljøene knyttet til snøskred i Norge. Espen vil presentere plan for utvikling av nettsiden, samt redgjøre kort for kommunikasjonsplanen ved senteret.

Nettsiden skal både beskrive forskningsgruppen og vise tydelig hvem som bidrar internt ved UiT, samt være en portal ut hvor både pågående forskning, muligheter for utdanning, kurs, seminarer er beskrevet.

Kobling til UiTs strategi

Ved tverrfaglig utvikling og implementering av kunnskap for å forebygge skredulykker sammenfaller senterets plan med både Strategiplan Helsefak2020 og Drivkraft i Nord: Strategi for UiT mot 2020. CARE har også tydelig relevans innenfor tre av fem satsingsområder i Drivkraft i Nord. Se forskningsplanen for utfyllende beskrivelse.

RESURSER KNYTTET TIL CARE : KOMPETANSESENTERET FOR SNØSKRED PR.JANUAR 2017

Hvem/Hva	Institusjon	Hva	Fra når	Til når	Kommentar
Førsteamanuensis	IPS/Helsefak	F 100%	H 2016	Faststilling	Knyttet til kompetansesenteret og IPS
Førsteamanuensis	Handelshøgskolen/BFE-fak	F 75%	H 2016	Faststilling	Fast stilling – 25% plikt knyttet til HH
Førsteamanuensis	Idrettshøgskolen/IRS-fak	F 100%	V 2018	Faststilling	Planlagt
Førsteamanuensis II	Idrettshøgskolen/IRS-fak	II 20%	H 2015	H 2019	Foreløpig plan – mulig forlengelse
Førstelektor	Idrettshøgskolen/IRS-fak	50%	V 2017	V 2019	Foreløpig plan
PhD 1	NVE/Helsefak	4 årig	V 2017	V 2021	Samarbeid mellom NVE og UiT
PhD 2	Idrettshøgskolen/IRS-fak	4 årig	H 2016	H 2020	pliktarbeid også knyttet til senteret
PhD 3	Handelshøgskolen/BFE-fak	4 årig	V 2018	V 2022	Som støtte til FRIPRO prosjektet.
Driftsmidler	UiT styret	Ca 1 mill årlig	V 2015	V 2018	Vedtatt årlig.
Prosjektleder	Idrettshøgskolen/IRS-fak og NVE	100% til 2018	V 2015	V 2018	Foreløpig plan – mulig forlengelse
Kontorer	IPS/Helsefak	6-9 plasser	V 2017	NA	Etter behov

Ekstern finansiering

Hvem/Hva	Institusjon	Hva	Fra når	Til når	Kommentar
FRIPRO	NFR	FRIPRO	V 2017	V 2021	5,2 mill. i direkte støtte. Prosjektleder: Andrea Mannberg CARE Partner: Audun Hetland CARE Partner: Jordy Hendrix v/ Snow and Avalanche Lab Partner: Tomas Sjøgren v/ Universitetet i Umeå

Forts.. RESURSER KNYTTET TIL CARE : KOMPETANSESENTERET FOR SNØSKRED PR.JANUAR 2017

Internasjonale samarbeidspartnere:

Hvem/Hva	Institusjon	Hva	Fra når	Til når	Kommentar
Montana State University	Snow and Avalanche Lab	Knyttet til FRIPRO	V 2017	H 2020	FRIPRO støtten brukes til å knytte til seg internasjonale samarbeidspartnere. Samt utvikle metoder og å samle data.
Universitetet i Umeå	Professor Tomas Sjøgren	Knyttet til FRIRPO	V 2017	H 2018	Bistår på datamodellering
Montana State University	Associate Professor Jordy Hendrix	Bi-veileder	V 2017	V 2021	Bi-veileder til PhD 1, Matthew Stephens og leder av Snow and Avalanche Lab
Simon Fraser University	Professor Pascal Haegeli	Bi-veileder	V 2017	V 2021	Bi-veileder til PhD 2, Markus Landrø og Research Chair in Avalanche Risk Management

F=Fast stilling, H=Høst, V=Vår

2. Veien videre

På bakgrunn av hovedutfordringene som er identifisert gjennom kartleggingsfasen anbefales det en helhetlig revisjon av hvordan studietilbudene er bygget opp og organisert. Anbefalingene bygger på innspill fra arbeidsgruppene, kartleggingen av studieprogrammene og analyser av nasjonale og internasjonale trender i sektoren.

Det presenteres tre konseptuelle grunnmodeller for hvordan våre gradsstudier kan reorganiseres. Modellene er sterkt forenklet og skal tjene som et rammeverk for å forstå, kommunisere og diskutere alternative måter å organisere våre utdanninger på. Ingen av modellene vil i sin rene form kunne passe alle våre utdanninger.

I tillegg til modellene er det identifisert flere strategier og tiltak som enten kan kombineres med modellene eller brukes uavhengig av dem.

2.1 Modellene

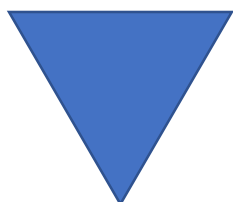
Formale krav som for eksempel 180stp totalt og 80stp fordypning i en bachelorgrad ligger til grunn i alle modellene. Det er mulig å tenke seg at både bachelorutdanningene og masterutdanningene er bygget opp etter lik modell eller at masterutdanningene modelleres ulikt enn bachelorutdanningene. Det går også et naturlig skille mellom profesjon- og disiplinutdanninger. Modellene presenteres her kun på et skisse-stadium. Avgjørende for valget av modell vil være i hvilken grad den valgte modellen møter kriterier som ivaretagelse av framtidsansvar og effektiv ressursanvendelse uten at det går utover UiTs faglige særtrekk.

Modell A

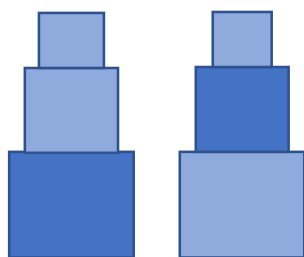
I denne modellen legges det opp til en felles start for en stor gruppe med studieprogram. Studentene starter med brede fellesemner og generelle emner som metodefag. Framtidskompetanser og det generiske vektlegges i starten av studieløpet, mens studentenes faglige spesialisering skjer hovedsakelig mot slutten av studieåret. Modellen legger til rette for å gi studentene en bred kunnskapsbase tidlig i studieløpet før de spesialisere seg. I dag er det flere studieprogram ved UiT som er bygd opp på denne måten f.eks. ingeniør-utdanningene og utdanningene i biologi (biologi, bioteknologi og biomedisin).

Modellen B

I motsetning til den første modellen begynner studentene her med sin valgte spesialisering. Mot slutten av utdanningsløpet er det flere og brede fellesemner. Dette vil være emner hvor studenter med ulike spesialiseringer møtes og utvikler sin tverr- og flerfaglige kompetanse. Studentene utvikler sine framtidskompetanser gjennom bruk av sin fagkunnskap i møte med komplekse problemstillinger. NTNUs Ekspert i team kan være et eksempel på en slik bred organisering mot slutten av studieløpet.

Modell C

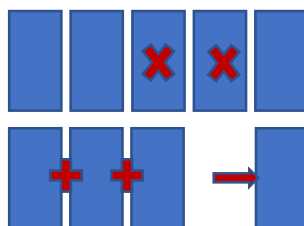
Denne modellen består av ulike faglige byggesteiner som studiene bygges opp av. Grunnmuren består av studentens valgte fordypning på 80-100stp. Innenfor de 80-100 stp. må fagmiljøet definere minimum 30 stp. som kan tilbys som emnepakker til studenter på andre program. Utover den faglige fordypningen må studenten bygge på med emnepakker fra andre program eller utveksling slik at graden utgjør 180 stp. Dette gir studentene flerfaglig kompetanse/internasjonalt kompetanse. I tillegg kan det tilbys emnepakker innen ulike tematikker som generiske ferdigheter

og framtidskompetanser på til sammen 30 stp. Modellen kan sammenlignes med major/minor-modell som er vanlig i det angloamerikanske utdanningssystemet.

2.2 Strategier

I kartleggingsperioden har det blitt identifisert mulige strategier som kan benyttes for utviklingen av studieporteføljen uavhengig av valgt modell over. Strategiene vil være mulig å kombinere og står nødvendigvis ikke i konflikt med hverandre. De ulike strategiene møter kriteriene om å ta framtidens ansvar og heve utdanningskvalitet i liten grad, men i større grad ambisjonen om bedre ressursutnyttelse.

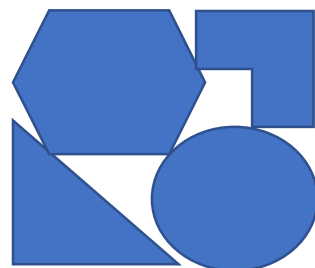
Færre program

Første strategi er å gjøre tydelige prioriteringer ved å sette opp strenge kriterier som må oppfylles for at studieprogram skal utlyses. Strategien benyttes allerede av fakultetene, for eksempel når formelle krav til å kunne utlyse program ikke er fylt, når rekrutteringsgrunnlaget eller økonomien svikter. Denne strategien ble benyttet i forrige studieporteføljegjennomgang ved UT. Alternativt kan det utvikles

kriterier som legger til rette for at hele eller deler av studieprogram slås sammen for å bygge ned antallet emner og studieprogram i porteføljen.

Fleksiblisering

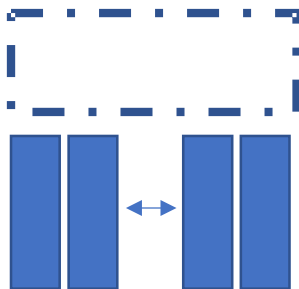
Fleksiblisering av studieprogram er en strategi som er aktuell for en del studieprogram. Fleksibliseringen kan skje på ulike måter, som at det brytes opp i mindre moduler, være nett-/samlingsbaserte, ha rullerende opptak, fleksible vurderingsformer eller ulike progresjonsmuligheter. Strategien muliggjør at ulike studentgrupper får mulighet til å ta høyere utdanning og gjennom det øke rekrutteringsgrunnlaget

Matrise

Hvilke fagmiljø som har ansvaret for ulike deler av et studieprogram, står sentralt i denne strategien. Strategien legger til rette for at ett fagmiljø undervise på tvers av UiT innen sitt fagfelt. I en slik strategi vil for eksempel matematikk fagmiljøet samles, og det er det miljøet som underviser i all matematikk uavhengig av studieprogram. For eksempel UiTs lektorutdanning har deler av programmet organisert på denne måten.

Arbeidsdeling

I denne strategien utvider og systematiserer UiT sitt arbeid med å samarbeide med andre institusjoner i UH-sektoren, både nasjonalt og internasjonalt. Dette kan innebære utvidet bruk av fellesgrader, ut-/innveksling av studenter til større/mindre moduler, nasjonal arbeidsdeling og utvidet bruk av felles læringsressurser.

2.3 Framdriftsplan

Endelig porteføljeplan sendes på høring innen medio august med høringsfrist i september. Saken skal behandles i universitetsstyret den 15.november 2023. I endelig porteføljeplan vil det bli utarbeidet en framdriftsplan for implementering av vedtatte endringer. Planen forutsetter at det utarbeides en strategisk langsiktig bemanningsplan.

Oppsummering av innspill fra eksterne referansepersoner

Spørsmål om videre drift av reiselivsutdanningen engasjerer mange. Utviklingen innen reiseliv i landsdelen fører til stort behov for kompetent arbeidskraft der blant annet de to store hotellene i Alta melder om en stor mangel på folk. Samtidig har UiT gitt reiselivsutdanning god tilførsel av arbeidskraft. Mange som er underveis i studiene arbeider deltid i næringa. Flere tilreisende studenter har også blitt i Alta og fått arbeid hos opplevelsesoperatører etter studiene. Likevel er det et generelt problem å få tak i nok folk.

- Hva er kompetansebehovet i næringslivet og i samfunnet generelt på lokalt plan?

Behovet for arbeidskraft er stort, og det handler ikke bare om vekst i næringen, men det handler om riktig vekst, og da er universitetet viktig for å levere denne kompetansen.

Det er behov for både faglært arbeidskraft og arbeidskraft med høyere utdanning, men også deltidsansatte uten formell kompetanse. Både ferdige kandidater og studenter underveis i studiet er en etterspurt ressurs for reiselivet og UiT har tilført kompetent arbeidskraft. Flere har kommet til Alta for å studere, har bosatt seg og har fått faste stillinger i reiserelaterte bedrifter, ikke bare innen overnatting, men i større grad hos reiselivsoperatører som har fått ferdigutdannede studenter som har begynt å jobbe der.

- Hvilken type kompetanse er det særlig behov for?

Det er behov for kompetanse på alle nivå, også kokk og servitør. Dette gjelder også innen innen bærekraft og besøksforvaltning i hele landet. Det er også viktig for å kunne bygge gode lokalsamfunnet i hele Nord Norge, en kompetanse som er helt avgjørende for fremtidig bærekraft.

Reiselivsnæringa er i stor vekst, både internasjonalt og nasjonalt og, og er en stor eksportnæring, spesielt i Arktis. Det er opplevelsesnæringen som har vært driver. Næringen blir også stadig mer profesjonalisert. Næringen i Alta er i front i Norge på kvalitet på leveranser. Veldig mange av de beste reiselivsbedriftene har hentet sine kandidater fra bachelor- og mastergradsprogram i reiseliv ved campus Alta.

FNs bærekraftsmål blir stadig mer viktig, sammen med besøksforvaltning. Dette er kompetanse som det er viktig å utvikle videre.

[NHOs kompetansebarometer](#) viser til at 2 av 3 reiselivsbedrifter har udekt kompetansebehov. Det største behovet er personer med fagbrev. 1 av 4 viser til behov for personer med bachelorgrad. 15 prosent av medlemmene har behov for personer på masternivå. Opplevelsesnæringen ser særlig behov for flere naturgaider, og det er behov for et tilbud og kompetanse innen gaiding tilsvarende Idrettshøgskolen årsstudium Arctic Nature Guide på Svalbard. Et slikt tilbud i Alta med fokus på Arktis vil kunne rekruttere godt fra hele Norden.

NOU 2023: 10 Leve og oppleve — Reisemål for en bærekraftig fremtid viser hva som kommer til å bli etterspurt i fremtiden. Nye viktige områder er *destinasjonsledelse* eller *reisemålsledelse* som dreier seg om samhandling mellom reiseliv, kommuner/lokalsamfunn og lokale næringer. Dette er et område der det ligger et stort potensial i å utvikle som fag.

Det er videre behov for kompetanse på *merkevarebygging* og *digital markedsføring* i reiselivssammenheng. Skal en tenke nasjonalt, så er kompetanse innen reisemåls- reiselivsledelse/destinasjonsledelse av stor betydning for hele landet

- **Hvordan styrke samhandling mellom reiselivsnæringen og universitetet?**

Viktig å samarbeide om studieplaner for å få en relevant utdanning som er en kombinasjon av teoretisk tilnærming og det å være ute i praksis i perioder hos reiselivsbedrifter. Mange bedrifter i Alta vil egne seg for dette.

Det er også viktig for utdanningen at studenter som gjennomfører praksis i reiselivsnæringen tar med seg erfaringer og nye ideer fra praksisfeltet. Det blir en kunnskapsoverføring tilbake til utdanningstilbyderen som bør styrkes og som kanskje bør formaliseres bedre. Det er også mange som tar masterutdanning blir senere lærer for elever som tar sikte på fagbrev relevant for reiseliv (kokk/servitør), så her er det mange positive effekter i samarbeidet mellom UiT, videregående skole, bedrifter og offentlig forvaltning.

- **Felles mål: Behov for kompetanse i næringslivet/UiTs behov for studenter. Hvordan øke rekruttering til reiselivsutdanningen?**

Det er et stort behov for etter- og videreutdanning hos dem som alt er i næringen. Derfor vil en modulbasert utdanningsmodell som gjør det mulig å studere samtidig som en er i arbeid, øke rekrutteringen. Dette vil også være bra for studiet ved at en får en sammensatt gruppe av studenter med ulik bakgrunn/kompetanse – med og uten erfaring fra arbeidslivet.

Studieprogrammene kan gjøres mer spennende gjennom samarbeid med gode reiselivsbedrifter, gjøre utdannelsen mer relevant for næringen. En må få til et forpliktende samarbeid mellom UiT og næringslivsaktører der praksisperioden blir en del av studiet. Praksis er viktig, og deler av undervisningen bør gjøres digital under praksisperioden.

- **Kan en reiselivsbedrift være offisiell samarbeidspartner (i en gitt periode) om utdanning og forskning? (jf. praksissamarbeid med sykehus/skoler) Vil det være interessant i næringa?**

Mange av reiselivsbedriftene er små, men en slik ide bør prøves ut. Dette krever ressurser som få bedrifter har, men et samarbeid f.eks. mellom fylkeskommunen som virkemiddelapparat kunne være interessant å prøve.

- **Er det behov for kompetanse økonomi- og administrasjonsfag (fra Handelshøgskolen) inn i reiselivsstudiet?**

Det viktigste vil være å ta utgangspunkt i bærekraft og bærekraftsmål, og som bærekraftselement, vil økonomifaglige emner være interessant, men for å gjøre studiet interessant må det arktiske perspektivet vektlegges.

Oversikt over ansatte ved reiseliv

Navn	Tittel	Alder.	Bosted	Funksjon
Olsen, Kjell Ole Kjærland	Professor	61	Alta	forskningsgruppeleder
Røkenes, Arild	Dosent	61	Alta	fungerende instituttleder
Jæger, Kari	Førsteamanuensis	60	Alta	
Heimtun, Bente	Professor	58	Oslo	studieprogramleder
Kramvig, Britt	Professor	65	Oslo	ph.d.-koordinator
Jakobsen, Per Kåre	Universitetslektor	57	Alta	
Svensson, Gaute Emil	Førsteamanuensis	46	Tromsø	
Ellingsen, Kristen Albert	Dosent	62	Alta	
Haug, Bente	Førstelektor	52	Alta	permisjon/viserektor